

Dette værk er downloadet fra Slægtsforskernes Bibliotek

Slægtsforskernes Bibliotek drives af foreningen Danske Slægtsforskere. Det er et privat special-bibliotek med værker, der er en del af vores fælles kulturarv omfattende slægts-, lokal- og personalhistorie.

Støt Slægtsforskernes Bibliotek – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug. Videre publicering og distribution uden for husstanden er ulovlig.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGTSGAARDEN

Nr. 1 . 15. Oktober 1942.

Peter Petersens Gaard i Egen paa Als.

*Fædrenejord og Fædrearv
værnes maa til eget Tarv.*

SLÆGTSGAARDEN

Udkommer en Gang maanedlig.

Redigeret af *Chr. Damm*.

Foreningen
til Bevarelse af danske Slægtsgaarde.

„Slægtgaards-Arkivet“,
Dosseringen 14, København N.

Landsbestyrelsen:

Gaardejer *Jørgen Petersen*, Thorsgaard, Gislinge
(Formand).

Gaardejer *Jens Jensen*, Sode pr. Hejsager (Næst-
formand).

Greve *F. C. R. Scheel*, Ryegaard pr. Kirke Saaby.
Sognefoged, Gdr. *Hans Pedersen*, Holmegaard,
Sanderum.

Proprietær *Chr. Østergaard*, Bostrup Østergaard
pr. Jebjerg.

Sognefoged, Gdr. *Andr. Kaad*, Kaadsager, Minte-
bjerg pr. K. Hørup.

Foreningens Sekretær: *Chr. Damm*.

Foreningens juridiske Konsulent: Sagfører, cand.
jur. *M. Hesselbjerg*, Hillerød.

Foreningens Revisor: Statsautoriseret Revisor *Kr.
Foged*, København.

Vi gør opmærksom paa, at dette første Nummer af „Slægtsgaarden“ ikke er saaledes, som vi ønsker, det skal være. Vi har i dette Nummer maattet beskæftige os for meget med Foreningen og dens Arbejde; men allerede i næste Nummer vil der blive taget mere Hensyn til Slægterne og Gaardene.

*

Vi er blevet gjort opmærksom paa, at forskellige Slægtsgaardsejere har faaet den Opfattelse, at der med Medlemsskabet følger et solidarisk Ansvar, gaaende ud paa, at hvis et Medlem kommer i Vanskeligheder, saa var de andre forpligtet til at yde ham økonomisk Hjælp. Dette er absolut ikke Tilfældet. Medlemsskabet forpligter ikke Medlemmerne til at betale mere end Kontingentet.

*

Gaardejer *S. A. Poulsen* i Mejlby og Lektor *S. A. Jørgensen* i Aarhus, som er født i Mejlby, har i Fællesskab udgivet „Mejlby Sogns Historie“, et

meget stort Arbejde, som fylder ikke mindre end 2 Bind. I denne Sognehistorie er selvfølgelig ogsaa medtaget Sognets Slægtsgaarde, og man faar herigennem et udmærket Overblik over disse og den Tid, de har været i Slægterne. De to Forfattere har udført et paaskønnelsesværdigt Arbejde. De to Bind er trykt i „Aarhus Amtstidende“s Bogtrykkeri, og baade Trykket og Indbindingen er smukt Arbejde.

*

Vi beder Slægtsgaardenes Ejere om at indsende alle Oplysninger, som de er i Besiddelse af angaaende deres Slægt og Gaard — og ikke glemme Matr. Nr. —, da disse Oplysninger letter Arkivundersøgelserne meget. Og vi vil ligeledes gerne have Fotografier af Gaarden. Der bliver ikke kastet noget bort heraf, idet alt vil blive opbevaret i „Slægtsgaards-Arkivet“. Findes der Bomærker paa Gaardene, vil vi gerne have en Tegning heraf samt den Forklaring, man kan give herom.

*

Sagfører, cand. jur. *M. Hesselbjerg*, Hillerød, som er Foreningens juridiske Sekretær, og som i et længere Aaremaal har beskæftiget sig med Lovgivningen indenfor Landbruget, saaledes som denne var i det gamle Norden, har skrevet en Bog herom: „Slægt og Jord“, som er udkommet paa „Nyt Nordisk Forlag“. Heri kommer han ogsaa ind paa de nyere Foreteelser indenfor Lovgivningen paa dette Omraade, idet han giver en Oversigt over den tyske Arvegaardslov. Det er en udmærket og interessant Bog, som vi vil anbefale at købe. Den koster kun 1,50 Kr., saa den er tilmed billig.

*

„Slægtsgaards-Arkivet“ har faaet Forbindelse med ikke saa faa Lokalhistorikere, men vi vil gerne i Forbindelse med saadanne i alle Egne af Landet, og vi beder derfor alle, der interesserer sig for deres Hjemstavn's Historie og arbejder hermed, om at sætte sig i Forbindelse med os. I mangfoldige Tilfælde ligger Lokalhistorikerne inde med Oplysninger om gamle Slægter og Gaarde, som vi maaske ønsker at undersøge. Paa den anden Side vil vi gerne hjælpe med at bringe det Stof frem, som foreligger, ligesom vi gerne vil have Bistand til at foretage nye Undersøgelser.

*

Foreningens Tillidsmand i Lysabild Sogn paa Als, Aftægtsmand *C. C. Lassen*, har besøgt Slægtsgaardene i Sognet og faaet Beskrivelse af 31 Gaarde, saa vidt som Ejerne selv kendte dertil, ligesom han har faaet Fotografier af Gaardene. Det er et meget stort Arbejde, han herigennem har ydet, og det giver et godt Grundlag at faa gennemført en Arkivundersøgelse over Sognets Slægtsgaarde.

Vor Forening

Af Formanden, Jørgen Petersen.

Der høres i enkelte Tilfælde følgende Udtalelse i Forbindelse med Slægtsgaardsforeningen, hvilket dens Navn vistnok er fastslaaet til i daglig Omtale: „Hvad Nytte er den til?“

Disse Linjer skulde være et Svar herpaa.

„Nytte“, aah jo, det er altid Nytte at have et fast Maal her i Livet; selv om man sjældent naar dette, staar det dog som et Ideal, som noget fast her i Tilværelsens Omskiftelser, og det at værne om Fortidens Arv er Nytte.

Foreningen vil gerne slaa fast — og den har jo allerede gjort det ved sit store Medlemsantal —, at vi, der har disse Ejendomme, ikke betragter disse som en konjunkturbestemt Vare, der udmøntes i Tilfældighedernes Guldstrøm, men er et Laan fra dem, der gik forud, til dem, der kommer.

Et Sted, hvor de af Slægten, der tvungne af Omstændighederne maatte flytte andet Steds hen, enten det nu blev By eller Land, kan komme og føle sig velkomne, fordi de har Slægtsbaandets Ret dertil.

Og hvad dette vil betyde af bedre Forstaaelse for hele Samfundet, behøves vist næppe at uddybes.

Vi vil forsøge at faa den undertiden glemte Forbindelse i Stand mellem Nutid og dem, der gik bort, fordi kun den kender sig selv, der kender sin Oprindelse og af det bedste kan tage dette med, ligesom der af det uheldige kan drages Lære.

I enhver dansk Kvinde og Mand ligger der en Frihedstrang, som i lige Linje kan føres tilbage til den Tid, hvor Danmark, som Bon-

delandet det var og er, bestod af frie Bønder, der selv talte deres Sag paa Tinge, skiftede sine Domme efter de ældgamle overleverede Retsopfattelser og frit valgte deres Høvdinge og Konge. Denne Linje blev aldrig brudt, om dens Kurve end har store Udsving, og den vil vi være med at pleje og udvikle.

Vi staar paa Danskhedens Grund i Sprog, Kultur og Demokrati, vi vil selv værne om dette, og vi vil lære vore Børn at gøre det.

Vi advarer imod at gaa ind i vor Forening med partipolitiske Tanker, den, der gør det, vil blive skuffet. Heller ikke vil vi, som ogsaa er sagt, søge at opnaa Særrettigheder, at blive en Slags nye „Lensbesiddere“; dette stemmer ikke med Frihedsbegrebet hos os, og af samme Aarsag vil vi søge at faa Indflydelse paa den kommende Arvegaardslov, saaledes at denne kan blive dansk i sin Grundtanke.

— Dette er i korte Træk Grundlaget for denne vor Slægtsgaardsforening, og de, der forstaar disse Tanker, bydes velkommen til Samarbejde, et Samarbejde, der ikke tager Hensyn til Arealstørrelse eller Stand, men som ønsker at modvirke Overgreb, hvad enten dette forsøges ovenfra i Samfundet eller nede fra.

Maatte det blive mange, der gik ind for disse Tanker, og maatte Antallet stige Aar for Aar, da først fik Danmarks Befolkning Forstaaelsen af, hvad Samvirke og dansk Sind virkelig kunde betyde.

Thorsgaard, Septbr. 1942.

Jørg. Petersen.

Slægtsforskning

- Bevarelse af

Slægtsgaardene

Foreningens Opgave er i første Omgang af kulturel Art, idet vi ønsker at vække Interessen for Slægtsgaardene, for de, der gik forud for de nuværende Slægter, med andre Ord for Slægtsforskning og for Bevarelsen af Slægtsgaardene indenfor de Slægter, der har haft dem i Generationer.

Det maa være en ret naturlig og selvfølgelig Trang hos ethvert vaagent og tænkende Menneske at ville vide, hvorfra han nedstammer og om muligt kende lidt til Forgængernes Karakter, Livsmaal og Virksomhed. Vi selv er nemlig kun et enkelt Led i Slægtens lange Kæde, og vi har den Forpligtelse at gøre dette Led lige saa godt og stærkt og sundt, som de foregaaende Led var det, helst endda gøre det stærkere og sørge for, at den kommende Slægt er i Stand til at tage Arven op. Dette er vi forpligtet til ikke alene overfor vor egen Slægt, men for hele vort Folkesamfunds Skyld. Det danske Folkesamfund er nemlig sammensat af de enkelte Slægter, og derfor er dette Samfund ikke anderledes og bedre, end Slægterne er det.

Saaledes som en Bonde spørger om sine Dyrs Afstamning og forsøger at gøre Dyrene og deres Ydelser bedre, saaledes er det ganske naturligt, at vi spørger, hvem vi selv nedstammer fra, og at vi søger at gøre Slægten sundere og bedre. I gamle Dage, for Hundrede af Aar siden, spurgte man altid en Mand eller en Kvinde om deres Slægt, og endnu den Dag i Dag spørger en Bonde jo en Karl eller en Pige, som han vil fæste, om, hvem Forældrene er. For at kunne give Svar herpaa maa vi kende dem, der gik forud, ikke kun Forældrene og Bedsteforældrene, men Slægten saa langt tilbage, som den kan følges.

Slægtsforskning er et interessant Arbejde, og de, der har Tid og Lejlighed til at udføre det selv, vil vi anbefale dette. Men for alle Slægtsgaarde, som ikke har faaet gennemført et Forskningsarbejde, vil Foreningen gøre dette, eller rettere sagt „Slægtsgaards-Arkivet“, som gerne vil have Kendskab til alle Slægtsgaarde i Landet og deres og Slægternes Historie. I „Slægtsgaards-Arkivet“ har man nu Kendskab til over 7000 Slægtsgaarde, og der er ingen Tvivl om, at dette Arkiv med Tiden vil blive et Centralsted for dansk Landbrugs-historie, for dansk Bondekultur. Allerede nu kan vi af det Slægtsforskningsarbejde, der er foretaget,

se, at Arkivet vil give os et meget større Indblik i det danske Landbrugs Historie og danske Bondeslægters Historie, end vi hidtil har haft det. Og naar vi har faaet undersøgt de maaske 15,000 Slægtsgaarde, der findes her i Landet, alle de Bondeslægter, hvoraf langt den største Part af vor Bondestand og dermed hele vort Folk er fremgaaet, vil vi vide betydeligt mere om vort Folks Historie, dets daglige Liv og Arbejde i forgangne Tider, end vi ved i Dag. Og vi vil dermed kunne fastslaa, at det danske Folk i racemæssig Henseende er et meget rent Folk, et Folk saa stærkt beslægtet indbyrdes mellem de forskellige Slægter, at vi kun har al mulig Grund til i vanskelige Tider at staa sammen. Og ogsaa at staa sammen kan vi lære af dansk Bondehistorie; uden et stærkt Sammenhold vilde et saa lille Folk som vort ikke kunne have den store Historie i Fortiden og have bevaret Selvstændigheden.

Et kulturelt sundt Folk, som vil staa sammen om at bevare dets Egenart, lader sig ikke erobre ved Magt og Tvang. Et saadant Folk kan i Menneskealdre militært være underkastet et andet Folk, men der vil altid komme en Dag, hvor Folket vil genvinde Friheden og paany blomstre op. Og netop herfor har Folkene paa Slægtsgaardene, den danske Bondestand, som er det danske Folkesamfunds Kærne, en Pligt til at staa Vagt om deres gamle Hjem og den gamle danske Bondekultur, der er udgaaet herfra.

Den danske Jord skal bevares paa danske Hænder, og den skal bevares i Bøndernes Eje. Hvor meget det betød at holde paa Jorden, saa vi i Sønderjyllands Udlændighedstid, hvor de sønderjyske Bønder trofast værnede om deres Jord. Det er ikke mindst de sønderjyske Bønders Skyld, at Danskheden i 1914 stod stærkere end nogensinde før, og at Nordslesvig atter blev dansk. Efter den sidste Krig gik desværre alt for mange sønderjyske Gaarde ud af de gamle Slægters Eje, og Nord for Kongeaen tog Gaardslagtingen stærkere fat under Krigen end tidligere. Og atter i Dag er Spekulationen i Jorden ved at tage Overhaand; Byfolk køber Gaarde, ligegyldigt hvad de koster, bare for at sikre nogle af deres Penge. Men dermed drives Friserne i Vejret paa unaturlig Vis, og dansk Landboudom kan ikke faa Ben under eget Bord. Fortsættes dette, vil der komme en Tid som efter den foregaaende Krig, hvor Tvangsauktioner over de alt for dyrt købte Ejendomme vil høre til Dagens Orden. Det maa forhindres, at denne Spekulation faar Lov til at brede sig. Og under alle Omstændigheder maa de gamle Slægtsgaarde bevares indenfor de Slægter, som har haft dem i Generationer. Man bør huske, at den Dag kan komme, hvor Penge intet er værd, og hvor kun den faste Ejen-

dom har bevaret sin reelle Værdi. Man bør ogsaa huske, at en Slægtsgaard er noget andet og mere end en Handelsvare. Her har de Slægtled, der er gaaet forud, levet og virket. De har bygget Bygningerne, som ikke saa meget kom dem selv som deres Efterkommere til Gode, de har forbedret Jorden, hvilket ogsaa ofte mere var til Gavn for Efterkommerne, saaledes at man kan sige, at det ogsaa økonomisk betyder noget at have en Slægtsgaard. Der arbejdes nu engang bedre, hvis man ved, at Indsatsen kommer ens egne tilgode. Som en Modsætning hertil kan Gaardslagteren opstilles; hans eneste Higen gaar ud paa at købe en Gaard billigst muligt, presse mest muligt ud af den og derefter, ribbet som den bliver, faa det mest mulige ud af den.

„Næstved Tidende“ skriver:

„Naar Gaard og Hus og i Særdeleshed de Landejendomme, som har været i Slægtens Besiddelse Slægtled efter Slægtled langt tilbage i Tiden, paa én Gang bliver ret og slet Handelsvare, tilfals for den første den bedste, der byder det højeste Bud og møder med den største kontante Udbetaling, gaar der meget ofte noget i Stykker, Baand, som betyder mere, end de ved en kold og overfladisk Betragtning vurderes til.

Den Rodløshed, der har kunnet spores, længe efter at Gaardslagteriet og Ejendomsspekulationen havde haft sin bedste Tid under og efter forrige Verdenskrig, tager man næppe fejl i at betragte som en Udløber af den Letfærdighed og ilde Behandling, alt for mange gamle Slægts-Bosteder paa Landet den Gang var Genstand for. Rødder løsner, Baand brister, og det maa der senere bødes for.

Den Erfaring, dyrekøbt som den er, har de danske Sønderjyder gjort efter Genforeningen. Man har lært at vurdere paa rette Vis den Rodfæstethed, der følger med dette at sidde paa sit eget og leve af sit eget i eget Bo, stort eller lille, og denne Rodfæstethed er det netop, der nu om Dage er Brug for, nu maaske mere end nogen Sinde.

Det er et glædeligt Tegn, at der rundt om i Landet dannes Foreninger til de gamle Slægtsgaardes Bevarelse. Der er al Grund til at ønske denne Bevægelse og dens Banebrydere Lykke paa Rejsen ud over Landet“.

*

Selv om Foreningen nu har om ved 3000 Medlemmer og der stadig arbejdes paa at forøge dette Tal, saa vil den dog ikke foreløbig kunne gøre en økonomisk Indsats for at hjælpe med til at bevare de Gaarde, som af økonomiske Aarsager truer med at glide ud af Slægterne. Men kan man med Tiden finde en Vej til gensidig, frivillig Hjælp, saa vil

dette blive gennemført, hvis Medlemmerne gaar ind herfor. Det er som oftest ved Overdragelsen af Gaardene, at de økonomiske Vanskeligheder melder sig, idet den Udbetaling, som Overtageren skal præstere overfor Søsken, overstiger hans Kræfter. Og herigennem forøges ogsaa Gælden paa Gaarden. Mange af vore Gaarde har en alt for stor Gæld. Den kan bæres i Dag, men i daarlige Tider vil det være meget vanskeligt at klare den. Skal man den store Gæld og dens Aarsager til Livs, saa maa det gøres ad Lovgivningsvejen. Og det er et Spørgsmaal, om det ikke er nødvendigt at skabe en særlig Slægtsgaardslovgivning, en Lovgivning, som skal give Overtageren Gaarden til en god Pris, saaledes at han er i Stand til uden Vanskelighed at klare Forrentningen heraf, og som samtidig skal sætte en Grænse for den Gæld, som kan paalægges en Slægtsgaard. En saadan Slægtsgaardslovgivning skulde kunne gennemføres ad Frivillighedens Vej, idet enhver Slægtsgaardsejer skulde have Lov til ved en retslig Indførelse at sikre, at Gaarden ikke faldt ind herunder. En saadan Ret har saaledes norske Odelsbønder. Det er værd at tænke paa, hvorledes man kan sikre Gaarden for Slægten, og hvorledes man kan faa Gælden bragt ned. Ved Samarbejde mellem Slægtsgaardsejerne skulde det kunne lade sig gøre at finde en Vej frem. Kan Foreningen finde et Grundlag, vil dette blive fremlagt for Medlemmerne, for at disse, som dansk Sæd og Skik er, frit kan tage Stilling hertil.

Vi haaber, at Slægtsgaardsejerne vil slutte op om Foreningen og dens Arbejde, for naar vi løfter i Flok, vil vi kunne løse de Spørgsmaal, der ligger for, hvor store de end er.

Chr. Damm.

Foreningens Arbejde

Der er nu gaaet 1¼ Aar, siden Foreningen blev oprettet. I den første Halvdel af denne Tid var Medlemstilgangen ikke overvældende, idet Foreningen ved Generalforsamlingen i Foraaret kun havde godt 600 Medlemmer. Efter denne Tid tog Tilgangen imidlertid fart, og Foreningen har nu om ved 3000 Medlemmer. Dette Medlemstal fordeles sig meget ujævnt over Landet, idet Arbejdet med at udbygge Organisationerne over hele Landet ikke har kunnet gennemføres under eet. Først organiseredes Haderslev Amt, hvor der nu er over 400 Medlemmer, et ualmindelig fint Resultat. Derefter kom Sønderborg Amt, som ogsaa er organiseret, og hvor Medlemstallet er om ved 250; Sønderborg Amt er imidlertid mindre end Haderslev Amt, saa Tilgangen her er næsten lige saa god.

I baade Aabenraa og Tønder Amter arbejdes der for Øjeblikket paa at besøge alle Slægtsgaarde for at skaffe Oplysninger og for at faa de flest mulige Ejere som Medlemmer. Det samme er Tilfældet paa Fyn, hvor Svendborg Amt er organiseret, mens der i Odense og Assens Amdraadskredse er nedsat Udvalg, som ved Møder i Efteraaret skulde faa oprettet Amdbestyrelser. Paa Fyn er der over 500 Medlemmer. I Præstø Amt er der oprettet en Afdeling for Bjæverskov, Stevns og Fakse Herreder, og der er i Stevns og Fakse Herreder om ved 300 Medlemmer. Desuden er der oprettet en Afdeling for Frederiksborg Amt, hvor Medlemstallet er om ved 100. I Salling er der om ved 200 Medlemmer, et Resultat, som hører til de bedste; her vil der i Oktober blive oprettet en Afdeling, omfattende Salling og Fjends og Ginding Herreder. I Resten af Viborg Amt vil der blive oprettet en anden Afdeling for Amtet. Paa Lolland og Falster, hvor der begge Steder er mellem 100 og 200 Medlemmer, vil der ligeledes i Oktober Maaned blive oprettet Lokalafdelinger. Og det samme er Tilfældet i Københavns Amt, hvor der er om ved 100 Medlemmer. Hvad den øvrige Del af Landet angaar, da er der Arbejder i Gang for at faa besøgt Slægtsgaardene og faa skabt Grundlaget for at oprette Lokalorganisationer. Dette er videst fremskredet i Ribe, Vejle og Randers Amter.

Samtidig med det stærkt stigende Medlemstallet er ogsaa Foreningens Indtægter steget. Omkostningerne ved Medlemstilgangen vil dog for det første Aars Vedkommende tage Størstedelen af Indtægterne, idet saa at sige hver Slægtsgaard skal besøges. Det store Arbejde, der følger med Organisationens Stigning, koster ligeledes betydeligt mere end anslaaet, saa der vil sandsynligvis ikke det første Aar blive Tale om større Overskud, selv om Medlemstallet skulde naa op paa om ved 4000.

Der har efter Generalforsamlingen været afholdt en Del Møder. Ved Mødet i Aabenraa, som lededes af Gaardejer P. F r e e s, Felsbækgaard, og hvor Sekretæren og Næstformanden, J e n s J e n s e n, Sode, fortalte om Foreningens Arbejde og Landsretssagfører A. a. L o r e n t z e n om Arvelovgivning. Ved et Møde i Svendborg, som lededes af Sognefoged N i e l s J ø r g. N i e l s e n, Vejstrup, blev der efter at Sekretæren havde forelagt Foreningens Arbejde talt af Landsretssagfører F i n n P o u l s e n, som gennemgik det nye Arvelovsforlag. I Odense lededes Mødet af Sognefoged H a n s P e d e r s e n, Holmegaard, Sandeum, og her fortalte Sekretæren ligeledes om Foreningens Arbejde, hvorefter Landsarkivar G. H a t t talte om Slægtsforskning. For Sønderborg Amds Vedkommende afholdtes der igen i Aar en Sammenkomst paa Danebod Højskole. Sammenkom-

sten blev ledet af Sognefoged A n d r e a s K a a d, hvorefter Sekretæren gennemgik Foreningens Arbejde. Derefter talte Foreningens Formand, J ø r g e n P e t e r s e n, Gislinge, og fhv. Direktør for Det kgl. Teater, Skuespiller A d a m P o u l s e n, læste op. Skolens Sangkor sang under Ledelse af Fru Forstander T e r k e l s e n, og Sønderborg Amds Folkedansere gav under Ledelse af Formanden, Gaardejer P e t e r C l a u s e n, Kettingskov, en Opvisning af sønderjyske Folkedanse. Desuden talte Forstander T e r k e l s e n, og Mødet her paa denne skønne Plet og begunstiget af godt Vejr blev atter en god Sammenkomst for de gamle Slægter. I Store Hedinge afholdtes et meget godt besøgt Møde under Ledelse af Amdraadsmedlem R. s. J e n s e n, Hyldsted, Strøby. Her talte Sekretæren om Foreningen, og Bankdirektør, Borgmester J e n s e n - S t e v n s, talte om de gamle Bondeslægter paa Stevns, der er gaet forud. I Hillerød blev Mødet ledet af Gaardejer C a r l L a r s e n, Solvang, Farum. Efter at Sekretæren havde talt om Foreningens Arbejde, holdt Sagfører, cand. j u r. M. H e s s e l b j e r g, et Foredrag om Slægtsjendom og Arveret.

„Slægtsgaards-Arkivet“ har nu Kendskab til over 7000 Slægtsgaarde Landet over. Og saa er endda sikkert ikke engang Halvdelen af Sognene gennemgaaet, saa Antallet af Slægtsgaarde her i Landet overstiger sandsynligvis 15,000. Arkivet har nu knyttet Forbindelse med Landsarkiverne og med en Række Lokalhistorikere og Genealoger, og der er ved at komme Gang i Undersøgelserarbejdet, selv om et planmæssigt Arbejde paa dette Omraade maaske ikke kan paabegyndes før næste Aar, da et saadant Arbejde kræver større Midler, end Foreningen i Aar vil komme til at raade over. Imidlertid er der foretaget Undersøgelser af enkelte Gaarde i forskellige Egne af Landet, og dette vil blive fortsat, saa der vil blive undersøgt over 200 Gaarde i Aar. Desuden bliver der gjort Forsøg med at gennemføre en sognevis Undersøgelse af Slægtsgaardene i Karlebo Sogn i Frederiksborg Amt, F r ø s l e v S o g n paa Stevns, V e j s t r u p S o g n i Svendborg Amt og H a g e n b j e r g S o g n paa Als. For Karlebo Sogns Vedkommende foretages Undersøgelsen af den unge Student E r i k M o l b o, for Frøslev Sogn af Genealog v. A n t o n i e w i t z; for Vejstrup Sogn er Forarbejderne udført af Sognefoged N i e l s J ø r g. N i e l s e n, hvorefter Arkivar H a t t gennemgaar Arkivstoffet; og endelig foretager Rentier H a n s C l a u s e n Forarbejdet for Hagenbjergs Vedkommende, som er meget stort, idet der her er foretaget en Undersøgelse af Pastor Knudsen, og hele dette Materiale skal gennemgaaes og føres op til i Dag. Senere skal der saa gennemføres yder-

ligere Undersøgelser i Landsarkivet i Aabenraa. Paa Sejerø har Kommunelærer, cand. phil. Rs. Nielsen, Næstved, foretaget en Undersøgelse af de 18 Slægtsgaarde, der er paa Øen.

Foreningens Arbejde er saaledes inde i en stor Udvikling. Sognefogederne og Lokalhistorikere samt Provinsbladene har deres store Andel heri. idet det uden deres Medvirken vilde have været umuligt at finde de mange Tusinde Slægtsgaarde paa den korte Tid, der har været dertil, og lige saa umuligt vilde det have været uden Bladenes store Interesse for Sagen at faa vakt Slægtsgaardsejernes Interesse i en saa høj Grad, som dette har været muligt.

Lokalforeningerne

Paa Generalforsamlingen valgtes, som Medlemmerne vil vide det, følgende Bestyrelse: Jørgen Petersen, Thorsgaard, Gislunge (Formand); Jens Jensen, Sode (Næstformand); Greve F. C. R. Scheel, Ryegaard, Sognefoged Hans Pedersen, Holmegaard, Sanderum; Proprietær Chr. Østergaard, Bostrup Østergaard pr. Jebjerg; og Sognefoged og Sogneraadform. Andreas Kaad, Kaadsager, Mintebjerg paa Als. Det er Meningen, at denne Bestyrelse, hvori Greve Scheel repræsenterer det store Landbrug og ogsaa er udpeget af dette, skal suppleres med en Husmand eller en mindre Landbruger, for at Foreningens Bestyrelse kan staa som en Repræsentation for hele det danske Landbrug.

Sønderborg Amt.

Bestyrelsen for Lokalforeningen for Sønderborg Amt bestaar af: Hans Sarsgaard, Holm; Peter Petersen, Egen; Chr. Clausen, Kettingskov; Jørgen Nielsen, Miang; Hans Alexandersen, Sottrup; Sognefoged Valdemar Ludvigsen, Nybøl; Sparekasse-direktør Andr. Thomsen, Skodsbøl.

Tillidsmændene er: Nordborg Landsogn: Jes Bladt; Holm Sognekommune: Hans Sarsgaard; Pøl Sognekommune: Hans Chr. Dominicussen, Holtegaard; Oksbøl Sogn: Chresten Dominicussen; Havnbjerg Sogn: Hans Clausen, Elsmark; Svenstrup Sogn: Christen Mathiesen, Stevning; Egen Sogn: Peter Petersen; Notmark Sogn: Jacob Møller, Naskersgaard; Ketting Sogn: Jørgen Bromand, Sebbelev; Asserballe Sogn: Chr. Clausen, Kettingskov; Tandstlet Sogn: Jens Jørgensen, Tandsgaard; Lysabild Sogn: Chr. C. Lassen, Povlsgaard, Skovby; Kajnæs Sogn: Jørgen Andersen, Skolekobbel; Hørup Sogn: Jørgen Nielsen, Miang; Ulkebøl Sogn: Hans Hansen, Roigaard; Dybbøl Sogn: Frederik

Philipsen, Dybbøl Mark; Sottrup Sogn: Hans Alexandersen, Sottrup; Ullerup Sogn: Nie Clausen, Holmbogaard; Nybøl Sogn: Valdemar Ludvigsen, Nybøl; Broager Sogn: Andreas Thomsen, Skodsbøl.

Aabenraa Amt:

Her blev der nedsat et Udvalg, som skal forbedre Valget af en Bestyrelse. Udvalget bestaar af: P. Frees, Felsbækgaard; Mathias Knudsen, Bjolderup; Mads Lorenzen, Lundsgaard; Hovslund: Hans Thielsen, Holbi; Peter Agertoft, Varnæs; Jep Holdt, Nørby; Nis Petersen, Øbening.

Tillidsmændene er: Adsbøl Sogn: Sognefoged J. Ferdinand, Adsbøl; Bjolderup Sogn: Mathias Knudsen, Bjolderup; Bov Sogn: Andr. C. Schmidt, Kollund; Egvad Sogn: Nis Petersen, Øbening; Ensted Sogn: Johan Løff, Hostrupskov; Felsted Sogn: Peter R. Eskildsen, Felstedskov; Holbøl Sogn: Hans Thielsen, Holbi; Kliplev Sogn: Sogneraadform. P. Nielsen, Kliplev; Kværs Sogn: Hansen, Vaarbjerger; Løjt Sogn: Jep Holdt, Nørby; Rinkenæs Sogn: Claus A. Christensen, Dalsgaard; Uge Sogn: Jakob Hansen, Kastvraa; Varnæs Sogn: Niels Gammelgaard, Skovbøl Mose; Øster Løgum Sogn: Mads Lorenzen, Hovslund.

Haderslev Amt.

Bestyrelsen: Jens Jensen, Sode (Formand); Daniel Uldall, Høgelund; Sognefoged Knud Knudsen, Mastrup; Johs. Poulsen, Tyrstrup; Chr. Reinholdt, Oksgaard, Møllerup.

Tillidsmænd: Aastrup Sogn: J. Berg, Margrethegaard; Agerskov Sogn: Chr. Reinholdt, Oksgaard; Aller Sogn: Andreas Bonde, Skovhuse; Bevtøft Sogn: Niels Thielsen; Bjerning Sogn: Sognefoged H. Christiansen, Rørkær; Branderup Sogn: Iver Nissen; Fjelstrup Sogn: Rasmus Møller, Knud; Fole Sogn: Frk. Inge Dahl, Refsøvang; Gram Sogn: Sogneraadform. Ejnar Bennetsen, Skjoldager; Gl. Haderslev Sogn: Nis Efsen, Langkjær; Halk Sogn: Jens Jensen, Sode; Hammelev Sogn: Jørgen Uldall, Styding; Hjerting Sogn: Ejnar Hansen, Bjørnekær; Hoptrup Sogn: Sognefoged Knud Knudsen, Mastrup; Hygum Sogn: Th. Schultz Simonsen, Fæsted; Lintrup Sogn: Niels P. Madsen, Mejlbj; Magstrup Sogn: Jens Aggesen, Magstrup; Nustrup Sogn: J. H. Østergaard, Gabøl; Oksenvad Sogn: Chr. Petersen, Oksenvad; Rødding Sogn: Fru Hørstebrok, Rødding; Skrave Sogn: Chr. H. Dall, Lillholtgaard; Starup Sogn: Th. Suurballe, Lunding; Stepping Sogn: Johs. Brandorff, Højrup; Toftlund Sogn: Jens Bjorholm, Ørderup; Tyrstrup Sogn: Johs. Poulsen, Faustrup; Vedsted Sogn: Daniel Uldall, Høgelund; Vilstrup Sogn: Jørgen From, Sdr. Vilstrup, Vonsbæk Sogn: J. Madsen, Hjerting; Øsby Sogn: Peter Jacobsen, Sverdrup; Øster Lindet Sogn: Jens Grosbøl, Ø. Lindet.

Svendborg Amt.

Bestyrelse: Sognef. Niels Jørg. Nielsen, Vejstrup (Form.); Knud Grøftehaug, Ellerup; Sogneraadform. Herm. Nielsen, Egense; Rs. Thomsen, Stenodden; H. M. Rytter, Odensevej, Svendborg; H. P. Hansen, Dunkær (Ærø); Carl Rasmussen, Lollesgaard, Simmerbølle (Langeland).

Tillidsmandssystemet er her endnu ikke fastlagt.

Odense Amtsraadsreds.

Udvalget, som skal forberede Bestyrelsesvalget, bestaar af: Sognefoged Hans Pedersen, Holme-
gaard, Sanderum; H. Kragh, Kraghsgaard, Mesinge; Proprietær J. Jacobsen, Vosemose; L. Chr. Larsen, Sønderstø; Jørgen Greve, Skalbjerger; H. Lorens Hansen, Truelse; H. Pedersen, Kamgaard, Tommerup.

Assens Amtsraadsreds.

Udvalget bestaar af: Hofjægermester Cederfeld de Simonsen, Erholm; A. J. Nielsen, Gadstrup Skovlund; Sognefoged Knudsen, Krongaard, Orte; R. J. Madsen, Idendgaard, Salbrovad; H. A. Hansen, Kærbyholm.

Bjæverskov, Stevns og Fakse Herreder.

Her er der kun valgt Bestyrelsesmedlemmer for Stevns Herred, nemlig: Niels Jacobsen, Nordmark, Lyderslev; Sogneraadform. Jens Jensen, Barup; og Sognefoged Niels Nielsen, Sigerslev.

Frederiksborg Amt.

Bestyrelse: Carl Larsen, Solvang, Farum (Formand); Jørgen Hansen, Graftebjerg, Langstrup; Sognef. Valdemar Larsen, Venslev; Mads Olsen, Findholmgaard, Melløse; Rs. Fredbo-Nielsen, Fredbogaard, Græsted.

Tillidsmænd: Asminderød Sogn: Jørgen Hansen, Graftebjerg, og Joh. Johansen, Brogaard, Langerød; Blistrup Sogn: K. Christensen, Bakkegaard, Blistrup; Farum Sogn: Carl Larsen, Solvang; Ferslev Sogn: Sognef. Vald. Larsen, Venslev, og Schelund Simonsen, Elmegaard, Vejleby; Græse Sogn: Laurits Sørensen, Haabet, Græse; Græsted Sogn: Karl Larsen, Julendalgaard, Holt; Gørløse Sogn: Oluf Larsen, Skovgaard, Gørløse; Helsingø Sogn: Konsulent N. A. Nielsen, Tranegaard, Lavø; Hornbæk-Hellebæk Sogn: Propr. O. Mathiasen, Munkhøjgaard, Hornbæk; Humlebæk Sogn: Jørgen Sørensen, Krammosegaard, Dageløkke; Karlebo Sogn: Johs. Nielsen, Baunegaard, Hesselrød; Kregme Sogn: P. Fred. Pedersen, Højagergaard, Kregme; Lille-Lyngby Sogn: Mads Olsen, Findholmgaard; Lyngby Sogn: Jacob Jacobsen, Maglebjerggaard, Lyngby; Nr. Herlev Sogn: Hans Nielsen, Birkegaard, Herlev; Oppe-Sundby Sogn: Martin Hansen, Skif-

testenshus, Oppe-Sundby; Ramløse Sogn: Erland Nielsen, Kongensglæde, Ramløse; Skiby Sogn: Hans Dinesen, Hanghøjgaard, Skiby; Skævinge Sogn: S. M. Sylvest, Garbogaard, Skævinge; Slangerup Sogn: Andr. Hansen, Kroghøjgaard, Jordrup; Søborg Sogn: Erwin Nielsen, Bøgelundsgaard, Firløj; Tikøb Sogn: A. Jørgensen, Grønnehavegaard, Reerstrup; Tjæreby Sogn: J. J. Jensen, Skjoldegaard, Harløse; Ude-Sundby Sogn: Carl Nielsen, Dybendal, Ude-Sundby; Uggeløse Sogn: Sognef. Alf. Hansen, Egeholm, Uggeløse; Uvelse Sogn: Sofus Jensen, Tilsbækgaard, Uvelse; Vejby Sogn: Sognef. Marius Svendsen, Krogsgaard, Holløse; Vellerup Sogn: Laur. Jensen, Vellerupgaard; Ølsted Sogn: Peter Hansen, Haugegaard, St. Havelse; Ølstykke Sogn: Carl Jensen, Bækkegaard, Ølstykke.

Vedtægter.

1.

Foreningens Formaal er:

at værne om og bevare de danske Slægtsgaarde, saaledes at de bliver indenfor Slægterne — og derved ogsaa kan give de Medlemmer af Slægterne, som ikke har kunnet forblive paa Fødegarden, et fast Holdepunkt, et Sted, hvor de kan bevare Forbindelsen og Samhørigheden med den Rod, hvoraf de er runde.

Dette skal for det 1. fremmes gennem et kulturelt Oplysningsarbejde ved at hjælpe Slægterne til at efterforske deres Slægts og Gaards Historie, ved at faa dem til at bevare nedarvede Værdier, og ved Slægtsgaardssammenkomster m. m. — alt ud fra det Synspunkt, at Slægts-Tradition giver et Meneske Baggrund og forankrer det i det Folk, i hvilket det hører hjemme.

For det andet skal Foreningen søge at finde et økonomisk Grundlag, hvorved der kan skabes Mulighed for at bevare Slægtsgaardene for Slægterne i Tilfælde, hvor Slægtenes egne Midler ikke strækker til, f. Eks. ved Nedarvning, Ejerskifte eller under Kriesituationer.

For det 3. skal Foreningen søge at interessere Lovgivningsmagten for at Slægtsgaardene forbliver i Slægterne, evt. ved Gennemførelse af en Slægtsgaardslov, ligesom der ønskes gennemført Garantier imod Spekulation i Slægtsgaarde, der aldrig bør være underkastet de skiftende Konjunkturers Lov.

I Tilslutning til Foreningen er oprettet: „Slægtsgaards-Arkivet“, hvortil der knyttes et særligt Tilsynsraad, bestaaende af Historikere og Slægtsforskere. Foreningen yder et aarligt Tilskud til Slægtsgaards-Arkivet, saaledes at dets Arbejde sikres. Slægtsgaards-Arkivet fører et selvstændigt Regnskab og skal søge at opnaa Tilskud fra det Offentlige og anden Side til Hjælp til Driften. I „Slægtsgaards-Arkivet“ skal alle Slægtsgaarde i Landet optages, enten de er Medlemmer eller ej, og ved Samarbejde med Arkiverne, Slægtsforskere og Lokalhistorikere skal der gøres et Arbejde for her at samle alle Slægtsgaardenes og de

dertil knyttede Slægters Historie, saaledes at der herigennem skabes et Landbohistorisk Arkiv og et Slægtsforsknings-Institut, som vil kunne faa den allerstørste kulturhistoriske og folkelige Betydning. „Slægtsgaards-Arkivet“ ledes af Chr. Damm.

2.

Som Medlem af Foreningen kan optages enhver dansk Jordejer, hvis Slægt i mere end 100 Aar har ejet eller drevet det Jordbrug, som vedkommende nu staar som Indehaver af.

3.

Kontingentet er mindst 5 Kr. aarligt. Det betales ved Begyndelsen af hvert Regnskabsaar, som gaar fra 1. April til 31. Marts. 50 pCt. af Foreningens Overskud skal henlægges til et Hjælpefond for Foreningens Medlemmer. Medlemmerne binder sig ikke til andet og mere end Kontingentet.

4.

Som ekstraordinære Medlemmer kan optages Enkeltpersoner og Institutioner, som for at støtte Sagen betaler mindst 10 Kr. om Aaret. Livsvarigt ekstraordinært Medlemskab kan opnaas ved at betale mindst 300 Kr. een Gang for alle. De ekstraordinære Medlemmer har ingen Stemmeret og ingen Rettigheder, men faar tilsendt det aarlige Regnskab samt andre Publikationer, som gratis tilstilles Foreningens Medlemmer.

5.

Udmeldelse af Foreningen kan ske med 1 Aars Varsel til en 1. April.

6.

Foreningen opretter Amsorganisationer med en særlig Amsbestyrelse paa 5 til 7 Mand i hvert Amt, ligesom der vælges en Tillidsmand for hvert Sogn, hvori der er Slægtsgaarde. Amsbestyrelsen konstituerer sig selv med Formand, Sekretær og Kasserer. Amsbestyrelsen udpeger et Medlem til at repræsentere Amtet i Foreningens Repræsentantskab. Amsorganisationen holder et Møde forud for Foreningens Generalforsamling, og herpaa foretages de forskellige Valg samt aflægges Beretning. Amsorganisationerne faar aarligt 1 Kr. af hvert i Amtet bosiddende Medlems Kontingent, dog ikke for det første Aars Medlemskab. Bestyrelsen kan udpege de Sogntillidsmænd, der ikke vælges paa Mødet.

7.

Foreningens højeste Myndighed er Generalforsamlingen. Den afholdes een Gang aarligt i April Kvarter, skiftevis i de forskellige Landsdele. Ekstraordinær Generalforsamling kan indkaldes, dersom Flertallet af Repræsentanterne ønsker dette, eller mindst 100 Medlemmer skriftligt andrager herom. Alle Afgørelser træffes med almindeligt Flertal. I Generalforsamlingen deltager hvert Amt med mindst en Repræsentant.

8.

Paa Generalforsamlingen vælges en Dirigent, der aflægges Beretning og Regnskab, der vælges Bestyrelse og tages Stilling til foreliggende Spørgsmaal. Til Generalforsamlingen kan være knyttet kulturhistoriske Foredrag samt Udflugter m. m.

9.

Bestyrelsen bestaar af 7 Medlemmer, hvoraf 1

Medlem repræsenterer Godserne og 1 de smaa Landejendomme og Husmandsbrug. De første Aar afgaar 3 Medlemmer, evt. ved Lodtrækning, og de øvrige det følgende Aar. Genvalg kan finde Sted. Formanden og Næstformanden vælges paa Generalforsamlingen.

10.

Regnskabet føres i Foreningens Sekretariat. Det revideres af en statsautoriseret Revisor.

11.

Foreningens daglige Arbejde ledes af en Sekretær.

12.

Foreningen kan ophæves, dersom dette vedtages paa to ordinære Generalforsamlinger, eller Flertallet af Medlemmerne skriftligt kræver dette. Foreningens eventuelle Midler overgaar i saa Fald til „Slægtsgaards-Arkivet“.

Disse Vedtægter er vedtaget paa Foreningens 2. Generalforsamling den 20. Maj 1942.

En Odsherreds Slægtsgaards Historie

Det er meget interessant at læse om de gamle Slægtsgaarde, fordi deres Historie giver os saa meget om den Slægt, der har boet paa Gaarden, om Livet og Arbejdet og om Gaarden og den Jord, der hører til. Man faar herigennem Kendskab til Sognet, og gennem alle Slægtsgaarde til Hjemstavn og Landet.

Nedenstaaende Beretning om Gaarden „Lillelundshøj“, før kaldet Kirkens Gaard, i Grevinge, gives efter en Beskrivelse af Degnen Lyder Højer i Grevinge og Ferdinand Petersen i Blidstrup.
Chr. Damm.

Den trettende Gaard, skriver Lyder Højer, er Kirkens, som Landmaalings Forretningen sætter under Nr. 20 som et Øde, har nu igen Bygninger og Opsiddere.

Gaarden ligger i Grævinge Kirke-Bye og er paa Hartkorn 2 Tdr. 4 Skp. 3 Fdk. med god Bygning og Besætning. Den er i sidste Landmaalings Matricul anført Nr. 20, men siden Jorddelingen skeede i Grævinge Ao. 1745, er den nu i Tallet den 13de Gaard. Med denne Gaard har havt følgende Beskaffenhed:

1. Ao. 1574 var den beboet af en Bonde ved Navn Jens Chrestensen, som da skyldede aarlig til Landgæld eller Jordskyld to skilling Grot. (2 skilling Grot var saa meget som senere en heel to Mark). Han døde 1585. Siden blev den beboet af

2. Hans Henningsøn for samme Afgift indtil Aa. 1608, da han afstod den til

3. Niels Jenssøn Jyde, som beboede den indtil sin Død Aa. 1652.

4. Chresten Nielssøn havde den i Fæste indtil 1658, da den blev afstaaet til

5. Jens Pederssøn, i hvis Tid Gaard og Besætning blev reent øde Aa. 1667. Hvorudover dens Avling blev overladt til

6. Claus Chrestenssøn Degn, som maatte afstaa den Aa. 1670 til

7. Sognepræsten Povl Bie. Kirke-Patronen Ostenfeld befalede A. 1669, at de Jorder, som ere til Kirken, skal Præsten og Kirkeværgen bortfæste til hvem de lyste og føre Fæstet Kirken til Indtægt. Herefter maa Præsten med Kirkeværgernes Samtykke have bestemt sig, saa han tog baade Gaarden og alle de Agre paa Herrestrops Mark i Fæste. Povel Bie brugte den indtil 1694, og efter ham kom

8. Degnen Chresten Pederssøn, som drev Avlingen og betalte Afgiften til Kirken tilligemed de Kgl. Skatter indtil hans Død 1710. Derpaa kom igen

9. Præsten Povel Bie, som Aaret efter (1711) paa Gaardens Grund lod bygge en ny Stuelænge af 10 Fag, god og fuldkommen Bygning, sat i Fodtræ, og beskikkede baade Gaardens Bygning og Avling efter hans Død, som paafulgte Aa. 1712, for hans Enke

10. Elisabeth Marie Jacobsdatter Buchardt. Hun beholdt den da indtil hendes Død 1729. Saa fik

11. Sognepræsten Peder Lund Avlingen i Fæste, og Husene blev lejet bort, indtil han døde 1738. Da nu Peder Lunds Enke hverken vilde beholde Avlingen i Fæste eller beboe Gaarden i hendes Enkesæde, men flyttede til Holbæk, saa kom sal. Peder Lunds Avlskarl

12. Peder Sørenssøn Aa. 1739 til København med Recommendationens Brev fra Kongens Forvalter Niels Bang, som var Enkens Curator, til Patronen Georg Detharding, og begærede at maatte faa Gaarden og Avlingen i Fæste. Lyder Højer maatte da efter Patronen Dethardings Vilje, som hans Amanuensis, accordere med Bonden Peder Sørenssøn, saaledes at han til Gaarden, som var uden Besætning, paa egen Bekostning skulde skaffe og i Fremtiden efterlade fornøden Besætning til Gaarden, samt holde Gaarden, som da var i god Stand, bedre end nogen anden Bondebygning i Grævinge udi alle Maader vedlige, samt svare de kgl. Afgifter til Kallundborgs Amtsstue. Hvorimod han ikke skulde give nogen Skilling til Fæste, men alleeneste aarlig til Kirken skulde give 3 Mark danske, saa længe som han levede. Men naar Peder Sørensen engang ved Døden afgaar, skal al Besætningen blive ved Gaarden, og den, som enten gifte sig med

hans Enke eller paa anden Maade forlanger Gaarden, giver da det Fæste, han foreskrives. Paa denne Accord skrev jeg, og Patronen Detharding underskrev Fæstebrevet den 16. Martii 1739. Degnen Niels Malthessøn mældede sig at ville have Fæstet, men han kom forsilde, da Fæstebrevet allerede var udstedt.

Dethardings egne Ord herom i Acts Ecclesiæ Grevingensis er skrevet paa Tysk: „Aa. 1739 den 16. Martii habe ich den kleinen Hoff in Grevingen weggefæstet, da in weder die Wittwe, derer ihr seeliger Mann ihn gehabt, noch jetziger Prediger ihn behalten wollen, welcher des Jahres an die Kirche gegeben 2 Mk. 4 Sk. mit dieser Condition, dass davon jährlich gegeben werde 3 Mk. Und der festmann Peder Sørensen, weil er nicht besetzt, ihn mit Vieh und Fährnis besetzen, auch, wenn er abgehen wurde, den Hof also besetzt lassen, dessen frau auch als Wittve darauf zeit Lebens bleiben, wann sie aber sich verheiratet, der ander Ehmänn solchen von neuen festen soll. Der festebrif liegt bey deres Actis. Zwar hat sich auch der Degn gemeldet, dasz er solchen Hof festen wollte, aber nachdem da der Peder Sørensen ihn schon zur feste bekommen. Er möchte überdem dieser der Condition nicht eingangen seyn, wie jener, da doch der Kirche nach diesen mehreren Nutzen davon haben kan“.

13. Efter Peder Sørensen kom Sønnen Mads Pedersen, f. 1743; 1765 gift med Ane Jensdatter; d. 1785. Om ham og Gaardmand Jens Nielsen af Sneglerup meddeler Provst Rasmussen i Kaldsbogen, at de hver blev „begavede“ med en Bibel af den „veltænkende Stistrups Legat“. Endvidere skriver han, at „de begge er skikkelige, fattige og duelige Mænd, og det, som dog er en besynderlig Lykke: deres Koner ligeledes, da dog den ene Part ikke sjælden er den anden ulig, — og endnu dertil har de den Fortjeneste at være Forældre til et halv Dusin veltegnende Børn“.

14. Klavs Pedersen, f. 1755, en Søn af Peder Mogensen i Grævinge, gift med Enken, d. 1822. Der blev 5. Januar 1790 af Rentekamret bevilget ham 50 Rdl. til hans Gaards Udflytning. Gaarden skulde være udflyttet inden næstkommende September Maanedes Udgang, hvorefter han kunde vente sig mere Bygningshjælp. Han fik den 5. April 1781 12 Rdl. til.

15. Hans Hansen, Kirkeværge, f. 1776. Søn af Husmand Hans Jensen i Herrestrup. 1799 gift med Ane, Mads Pedersens Datter.

16. Mads Hansen, Sønnen, f. 1813; Kirkeværge, d. 1860. Hans Enke, Dorte Hansdatter, havde Gaarden til sin Død 1890.

17. Jacob Henriksen, f. 1851 i Vig Sogn, gift med

Datteren, Marie Madsdatter, f. 1856, d. 1896. Jacob Henriksen overtog Gaarden 1890. Død 1928.

18. Mads Henriksen, Sønnen, f. 1893, gift med Elisabeth Jensen fra Faarevejle Sogn. Den nuværende Ejer af Gaarden, som han overtog 1925.

1839 fik Hans Hansen Arvefæsteskøde fra Universitetet. 1843 byggedes af Mursten og Bindingsværk en ny Stuelænge, 40 Alen lang og 11 Alen bred, hvilket var den første grundmurede Bygning i Sognet. 1899 opførtes Stald og Lade af grundmuret Beton. 1930 opførtes et Svinehus, 25 Alen langt og 15 Alen bredt, ligeledes af Cementsten og med Skifertag. Arvefæsteafgiften til Universitetet udbetaltes i 1925 af Mads Henriksen med en samlet Sum.

Til denne Gaardss Hartkorn, 2 Tdr. 4 Skp. 3 Fdk., melder Udtoget af Landmaalingsarkivet efter Rentekamrets Ordre den 21. Martii 1744, udstedt af Landmaalings Conducteuren Peder Schousstrup den 28. Martii, at der skulde findes i Strupstrupvängen 16 Agre, godt Høe $\frac{1}{4}$ Læs og Mosefoer $\frac{1}{4}$ Læs; ud i Gundestrups Lillevang i Mandelbjergs Aase 3 Agre, item aarlig Græsning paa Overdrevet beregnet til $\frac{7}{8}$ Høved. Ellers intet videre. Det autoriserede Landmaalings Udtoget leverede Degnen Lyder Højer til Kirkebonden, som han og bør holde det i sit Gjemme. Den er verificeret af Patrona Buchwald, og Originalen ligger in Actis. Ved denne Jordreebning fik Kirkebonden i alle Vænge 10 til 12 Agre tilbage til Gaarden, som vare den fratagne.

Gaardens Agre ere derefter efter Tal, Maal og Situation følgende:

Udi Struphule-Vängen:

Ravnsholms Aas: Den 16de Ager, opmaalt i to Stykker, det første Stykke er i den ene Ende $32\frac{3}{4}$ Alen bred, i den anden Ende $11\frac{3}{4}$ Alen, i Længden 150 Alen. Det andet Stykke bred $20\frac{3}{4}$ Alen, bred 11 Al., langt 180 Alen.
Kongshøys Aas: Den 48. Ager, bred $8\frac{3}{4}$, bred $10\frac{1}{2}$, lang 236 Alen.

Vellebjergs Aas: Den 7. Ager, bred 9, bred $8\frac{1}{2}$, lang 223 Alen. Den 22. Ager, bred $13\frac{3}{4}$, bred $14\frac{1}{2}$, lang 90 Alen.

Hundehals Aas: Den 15. Ager, bred 9, bred 9, lang 35 Alen. Den 16. Ager, bred 7, bred 7, lang 50 Alen. Den 17. Ager, bred $20\frac{3}{4}$, bred $26\frac{3}{4}$, lang 120 Alen. Den 18. Ager, bred $13\frac{1}{2}$, bred 18, lang 90 Alen. Den 67. Ager, bred 18, bred 18, lang 65 Alen.

Bage-Bakkes Aas: Den 12. Ager, maalt i to Stk., 1. bred $15\frac{1}{2}$, bred $17\frac{1}{2}$, lang 280 Alen, 2. bred $17\frac{1}{2}$, bred $23\frac{1}{2}$, lang 176 Alen.

Tofte Aas: Den 7. og 8. Ager opmaalt i 2 Parter: 1. bred $3\frac{1}{2}$, bred $31\frac{1}{2}$, lang $133\frac{1}{2}$ Alen; 2. bred $21\frac{1}{4}$ i hver Ende, lang 36 Alen.

Birkestiens Aas: Den 24. Ager, bred 14, bred $12\frac{1}{4}$, lang 223 Alen. Den 30. Ager, bred $12\frac{1}{4}$, bred $14\frac{3}{4}$, lang ?

Kirkesties Aas: Den 25. Ager, bred 22, bred 31, lang 152 Alen. Kan avle i denne Vang godt Hø $\frac{1}{4}$ Læs og Mosehø $\frac{1}{4}$ Læs.

Udi Hønehøys-Vängen:

Degne-Man-Aas: Den 13. Ager, bred $7\frac{1}{2}$, bred $12\frac{1}{2}$, lang 170 Alen.

Stenvads Aas: Den 10. Ager, bred $7\frac{1}{2}$, bred 11, lang 319 Alen.

Vinterbeks Aas: Den 11. Ager, bred 10, bred $10\frac{1}{2}$, lang 296 Alen.

Gammelsøes Aas: Den 15. Ager, bred 10, bred $10\frac{1}{2}$, lang 265 Alen.

Leer Aas: Den 21. Ager, bred $12\frac{1}{2}$ Alen i hver Ende, lang 195 Alen.

Yselholms Aas: Den 27. Ager, bred 10 Alen i hver Side, lang 224 Alen.

Bolle-Mose-Aas: Den 7. Ager, bred 11, bred 10, lang 360 Alen. Den 27. Ager, bred 12, bred $11\frac{1}{2}$, lang 230 Alen.

Brudsteens Aas: Den 26. Ager, bred 10, bred $10\frac{1}{2}$, lang 140 Alen.

Pige-Kysse-Steen-Aas: Den 10. Ager, bred $9\frac{1}{2}$, bred 10, lang 266 Alen.

Aasebjergs Aas: Den 8. Ager, bred 5, bred 11, lang 245 Alen.

Viite-Røgelse-Aas: Den 15. Ager, bred 14, bred 11, lang 150 Alen.

Skielstykkers Aas: Den 11. Ager, bred $14\frac{1}{2}$, bred 17, lang 169 Alen.

Dyremose Aas: Den 8. Ager, bred i hver Ende 20, lang 260 Alen. Den 21. Ager opmaalt i 3 Stk. 1. bred 12, bred $13\frac{1}{2}$, lang 129 Alen, 2. bred $24\frac{1}{2}$, bred 24, lang 60 Alen, 3. bred 15, bred 14, lang 240 Alen.

Lange Agres Aas: Den 10. Ager, bred 10 Alen i hver Ende, lang 145 Alen.

Hule Agres Aas: Den 3. Ager, bred $17\frac{1}{2}$, bred 20, lang 220 Alen.

Gaaseholms Aas: Den 3. Ager, bred 5 i hver Ende, lang 180 Alen. Kan avle i denne Vang paa sin Andel godt Hø $\frac{1}{4}$ Læs, intet Mosehø.

Udi Strandvängen:

Peder Høys Aas: Den 14. Ager, bred 17, bred 13, lang 319 Alen. Den 24. Ager maalt i 2 Stk.: 1. bred 10, bred $15\frac{1}{2}$, lang 182 Alen; 2. bred $15\frac{1}{2}$ i hver Ende, lang 263 Alen.

Ulgaards Aase: Den 6. Ager, bred $19\frac{1}{2}$, bred $16\frac{1}{2}$, lang $97\frac{1}{2}$ Alen.

Garboe Aas: Den 11. Ager maalt i 2 Stk.: 1. bred 15, bred 20, lang 212 Alen; 2. bred 20, bred 11, lang 112 Alen. Den 20. Ager, bred $8\frac{1}{2}$, bred 6, lang 104 Alen.

Svampe-Røgelse Aas: Den 13. Ager, opmaalt i to Stk.: 1. bred $12\frac{1}{2}$, bred 13, lang 203 Alen; 2. bred 13, bred 14, lang $234\frac{1}{2}$ Alen.

Kirkegaard's Aas: Den 2. Ager, bred 16, bred 15, lang 173 Alen. Den 17. Ager, bred $35\frac{1}{2}$, bred 43, lang 190 Alen.

Ærte-Røgelse Aas: Den 2. Ager maalt i 2 Stk.: 1. bred $10\frac{1}{4}$, bred $8\frac{1}{2}$, lang 270 Alen; 2. bred $8\frac{1}{2}$, bred 8, lang 210 Alen. Den 17. Ager, bred 10, bred $9\frac{1}{2}$, lang 311 Alen.

Hammer-Agers Aas: Den 8. Ager, bred $14\frac{1}{2}$, bred 13, lang 302 Alen.

Tranekjær's Stykkerne: Den 6. Ager, bred $15\frac{1}{4}$, bred 12, lang 141 Alen.

Madfors Aas: Den 26. Ager, bred $15\frac{1}{2}$, bred 12, lang 141 Alen.

Skalshøje Aas: Den 3. og 4. Ager opmaalt i 3 Stykker: 1. bred $25\frac{1}{2}$, bred 24, lang $197\frac{1}{2}$; 2. bred $20\frac{1}{2}$, bred 10, lang 230; 3. bred $12\frac{3}{4}$, bred 13, lang 120 Alen.

Aase-Røgelse Aas: Den 3. Ager, bred $11\frac{3}{4}$, bred $12\frac{1}{4}$, lang 349 Alen. Den 30. Ager maalt i 2 Stk.: 1. bred 10, bred 9, lang 249 Alen; 2. bred 9, bred $8\frac{1}{2}$, lang 240 Alen.

Ørebechs Aase: Den 4. Ager, bred 17 i hver Ende, lang 362 Alen. Den 34. Ager, bred $10\frac{1}{2}$, bred $7\frac{1}{2}$, lang 322 Alen. Den 43. Ager maalt i 2 Stk.: 1. bred $10\frac{1}{2}$, bred $7\frac{1}{2}$, lang 216 Alen; 2. bred 9, bred 9, lang 57 Alen.

Skalbeks Aas: Den 14. Ager, bred $12\frac{1}{2}$, bred $11\frac{1}{2}$, lang 217 Alen.

Sandager Aas: Den 8. Ager, bred $19\frac{1}{2}$, bred $16\frac{3}{4}$, lang 262 Alen.

Ile Kiers Aas: Den 11. Ager, bred $9\frac{1}{2}$, bred $10\frac{1}{2}$, lang 272 Alen.

Eske-Snag Aas: Den 13. Ager, bred 10, bred 8, lang 248 Alen.

Maglehøys Aas: Den 28. Ager, bred 14, bred $10\frac{1}{2}$, lang 273 Alen.

Hundhøys Aase: Den 3. Ager, bred 10, bred $9\frac{1}{2}$, lang 325 Alen. Den 11. Ager, bred 10, bred $10\frac{1}{4}$, lang 298. Den 26. Ager, bred $6\frac{1}{4}$, bred $9\frac{1}{4}$, lang 207 Alen.

Møllehøys Aas: Den 22. Ager, maalt i to Stk.: 1. bred $9\frac{3}{4}$, bred $8\frac{3}{4}$, lang 190 Alen; 2. bred $6\frac{3}{4}$, bred $6\frac{3}{4}$, lang 190 Alen.

Anghøys Aas: Den 13. Ager, maalt i to Stk.: 1. bred 15, bred 17, lang 312 Alen; 2. bred 17, bred 18, lang 190 Alen.

Duesteens Aase: Den 8. Ager, bred $8\frac{1}{2}$, bred $14\frac{1}{2}$, lang $350\frac{1}{2}$ Alen.

Vester Humle Tveds Ager Aase: Den 9. Ager, bred 17, bred $14\frac{1}{2}$, lang 328 Alen. Kan avle paa sin Del i denne Vang godt Hø 1 Læs, intet Mosehøe.

Udi Gunderstrops Lille Vang:

Mandelbiergs Aas: Den 21. Ager, bred $11\frac{3}{4}$, bred 11, lang 175 Alen. Den 29. Ager bred $8\frac{1}{4}$, bred $8\frac{1}{4}$, lang 100 Alen. Den 47. Ager, bred $19\frac{1}{2}$, bred 16, lang 98 Alen.

Videre Tillæg eller Herlighed er der ikke til denne Gaard, uden, som sagt er, $\frac{7}{8}$ Høveds Græsning paa Overdrevet, som kaldes Kongsskov, — slutter Lyder Høyer. Men det var vel ogsaa nok. Den stakkels Bonde, der skulde holde Rede i alle disse Smaastrimler Jord.

Ved Udsiftningen samledes alle disse Arealer til et samlet Areal paa ca. 27 Tdr. Land. Et Stykke Jord ved Grevinge Skov, som oprindeligt tilhørte Gaarden, blev inddraget under Skoven og erstatet med et Stykke Græsmark i Grevinge By, Matr. Nr. 18 c. Mads Hansen købte desuden Matr. Nr. 30 i Grevinge og lagde den ind under Gaarden. Disse Arealer er siden udstykket til Byggegrunde i Byen. I 1909 købte Jacob Henriksen ca. 30 Tdr. Land af den tørlagte Lammefjord, og Gaarden er nu paa 54 Tdr. Land. Til Gaarden hører desuden 1 Td. Tørveskær i Gammelsø Mose.

Saaledes er Beretningen om en gammel Slægtsgaard i Odsherred. Den fortæller ikke saa lidt om Jorden; den gengiver en Række gamle Marknavne, hvoraf de fleste vel nu er forsvundne, og hvis Oprindelse man vel heller ikke længere har Kendskab til. Det kunde ellers være morsomt at faa Forklaringen paa, hvorfor en Mark hed „Pige-Kysse Steen Aas“. Men det er der vel ingen af Læserne, som kan give? Og tænk saa paa de smaa Strimler Jord, som vore Forfædre skulde arbejde med. Men Beretningen viser ogsaa en anden Ting, idet den strejfer vort Lands Historie ved at vise, hvor langt vi tidligere har været inde under udenlandsk Indflydelse. For 200 Aar siden blev et Fæstebrev for en Odsherreds Kirkes Gaard skrevet paa Tysk. Siden da har Slægten stille og fredeligt arbejdet med Jorden, og med Tidens Gang har den rodfæstede danske Kultur fortrængt al fremmed Indflydelse. I Trofasthed mod vor Fortid og vort Land vil ogsaa vi, trods alt, hævde vor gamle danske Kultur.

Kresten Foged

statsaut. Revisor

Tlf. Øbro { 30
5000

Østerbrogade 88
København